

Johan Lindberg och Helena Månsson
Enheten för befolkning och levnadsförhållanden

Möte i användarrådet för levnadsförhållanden och jämförbarhet 16 maj 2024

Närvarande

Peter Abrahamsson, Försäkringskassan
Katarina Boye, Institutet för social forskning
Arvid Lindén, Myndigheten för delaktighet (ersätter Pernilla Börjesson)
Sara Dahlin, Socialstyrelsen
Hannah Hall, Konsumentverket (via länk)
Linnea Källqvist, Finansdepartementet
Aurora Lewén, Arbetsmarknadsdepartementet
Håkan Nyman, Socialdepartementet (ersätter Joakim Sonnegård som ordförande)
Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten
Jens Sandahl, Jämförbarhetsmyndigheten
Johanna Woltjer, Sveriges Kommuner och Regioner

Från SCB

Marie Lideus, enhetschef Befolkning och levnadsförhållanden
Sara Frankl, sektionschef Samordning och tvärområden
Thomas Helgeson, sektionschef Levnadsförhållanden och demokrati
Henrik von Hofsten, sektionschef Hushållens ekonomi

Susanne Gullberg Brännström, presentation punkt 5
Sofia Löfgren, presentation punkt 5
Elisabet Zander, presentation punkt 5
Susanne Zander, presentation punkt 6
Fredrik Scheffer, presentation punkt 6
Helena Rudander, presentation punkt 7
Johan Lindberg, sekreterare
Helena Månsson, sekreterare

Frånvarande

Joakim Sonnegård, ordförande, Myndigheten för Totalförsvarsanalys
Jesper Roine, Handelshögskolan i Stockholm

1. **Mötet öppnas och godkännande av dagordning**

Håkan Nyman

Ordföranden hälsade alla välkomna till mötet. Inga synpunkter på dagordningen.

2. **Presentationsrunda**

Samtliga

3. **Aktuellt från SCB**

Marie Lideus, Sara Frankl, Thomas Helgeson och Henrik von Hofsten

Kort presentation av berörda sektioners pågående verksamhet samt relevant SCB-information.

Hushållens ekonomi (Henrik von Hofsten)

BUT

Insamlingen av boendeutgifter som pågår under hela året går bra. Testar digitala utskick, med lyckat resultat.

HUT

EU-reglerat från 2026, har sökt Grants för att hantera tillkommande delar.

FASIT

Nordiskt erfarenhetsutbyte till hösten. Fortsatt arbete med att använda AGI som hjälpinformation.

Inkomster och skatter

Statistik över inkomströrlighet publicerad under våren. Fortsatt implementering av nya rökandehanteringsmetoder. Rapport till hösten avseende statistik över månadsinkomster.

Tillgångar och skulder

Utredning om ny statistik klar sedan slutet 2022. Arbete för att utreda andra vägar framåt.

Levnadsförhållanden och demokrati (Thomas Helgeson)

Barn-ULF

Resultat från nya Barn-ULF publicerades i mars. Genomförs vart tredje år, vilket innebär att nästa omgång kommer att genomföras 2026. Metodrapport på gång under året.

Befolkningens it-användning

Datainsamling pågår, publicering i november. Urvalet är anpassat efter ESTAT:s precisionskrav samt slopad övre åldersgräns. Möte med nordiskt nätverk i maj.

Undersökningarna av levnadsförhållanden

Insamling av data pågår. Arbetar med fortsatt uppsnabbning av dataproduktionen, med tidigarelagd publicering under februari 2025.

Samordning och tvärområden (Sara Frankl)

Jämställdhetsstatistik

Fyra planerade publiceringar av indikatorer under året. På tal om kvinnor och män publiceras i november i digitalt format. Genomför en översyn av användarbehov, indikatorer och tillgängliggörande. Hemställan avseende behandling av särskilda personuppgifter om hälsa. Mycket internationellt under våren (StatCom, Grevio, TF-Equality, klimat och jämställdhet).

Barnstatistik

Källa för föräldrars sysselsättning ändrad från AKU till BAS (har tidigare varit uppe för diskussion i användarrådet). Kommande analysrapport om barn med funktionsnedsättning (preliminärt).

Statistik om personer med funktionsnedsättning

Regeringsuppdrag 2021–2023 slutredovisat i januari. Resulterade bland annat i förslag om fortsatt arbete med registervariabel (PIF), förordningsändring avseende uppgifter om hälsa i jämställdhetsstatistiken och utbildningsstatistiken, samt förslag om en nationell fråga till urvalsundersökningar.

Delrapport lämnad i januari för regeringsuppdrag om ekonomisk jämställdhet bland kvinnor och män med funktionsnedsättning. Slutredovisning december 2024.

Befolkning och levnadsförhållanden (Marie Lidéus)

Nationell lägesbild

Syftar till att beskriva personkretsar som finns och verkar i Sverige med eller utan tillstånd. Ska troligtvis vara återkommande en gång per år. Fyller funktionen av en folkräkning och blir ett komplement till analysen av folkbokföringsfelet.

Ansvar för att ta fram den nationella lägesbilden ligger huvudsakligen på Skatteverket i samverkan med andra myndigheter.

Det har varit ett lärorikt och intressant uppdrag med bra dialog mellan berörda myndigheter.

Övrigt

Cecilia Stenbjörn är ny chef på avdelningen för social statistik och analys (SSA). Hon ersätter Magnus Sjöström som sedan i höstas är biträdande generaldirektör. Cecilia var tidigare enhetschef för enheten avseende arbetsmarknad och utbildning.

Den 21 okt är det dags för Statistikdagen, SCB:s årliga konferens för statistikanvändare. Det blir ett helgdagsarrangemang i Stockholm med möjlighet att även delta digitalt. Inbjudan och länk till anmälan kommer att finnas på hemsidan.

Kommentarer och synpunkter från ledamöterna

Linnea Källqvist: Brukar inte På tal om kvinnor och män publiceras i juni?

Svar: Publiceringen har tidigare legat både i juni och under hösten. Denna gång är publiceringen planerad till 5 november.

Katarina Boye: Regeringen menar att brister i folkbokföringen är orsak till detta, är det inte i stället en konsekvens av det? Hur resonerar man?

Svar: Vi kan inte svara på det. Utifrån SCB:s perspektiv håller folkbokföringen en tillräckligt hög kvalitet statistiskt. De kvalitetsbrister som finns går att beskriva. Det är svårt att veta vad som är orsak och verkan.

Linnea Källqvist: Ser problem med misstänkt övertäckning i mikrodata över inkomster, där det finns personer som är folkbokförda men helt saknar inkomster. Verkar ofta vara arbetskraftsinvandrare, exempelvis från Polen.

4. Statistik avseende diskriminering

Sara Frankl och Thomas Helgeson, SCB

Presentation om SCB:s arbete med statistik avseende diskriminering. Många olika begrepp används, ofta med överlappande betydelse.

Jämlikhetsdata – för att kunna titta på skillnader i utfall mellan olika grupper. Administrativa data fungerar för vissa frågor men för andra krävs att man frågar – genom enkäter, urvalsundersökningar.

Diskriminering – enligt Diskrimineringsombudsmannen är diskriminering när en person blir missgynnad eller kränkt samtidigt som det finns ett samband mellan behandlingen och minst en av de sju diskrimineringsgrunderna.

Nationella minoriteter – mycket svårångade grupper. Olika myndigheter har i uppgift att följa upp frågor kring de nationella minoriteterna men det finns väldigt lite statistik om dessa grupper.

Utsatta grupper – vilka är det som är utsatta, och av vem? Eller ”sårbara” grupper? Begreppen används inte så mycket längre.

Utanförskap – handlar ofta om inkomster, arbetsmarknad och deltagande i samhället på olika sätt. Förknippas ofta med utländsk bakgrund och integration. Har ofta någon sorts rumslig aspekt – ”utanförskapsområden”.

Leave no one behind – är det begrepp man valt för att prata om diskriminering och ojämlikhet på global nivå, inom ramen för Agenda 2030.

SCBs utgångspunkt är att vi försöker ta fram bra statistik för att titta på diskrimineringsfrågor utifrån de möjligheter vi har givet begränsningar i form av lagstiftning, finanser och etiska överväganden.

Förutsättningar och hinder

Det finns juridiska begränsningar att mäta vissa av diskrimineringsgrunderna. Huvudregeln (artikel 9.1 i dataskyddsförordningen) är att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Lagen om den officiella statistiken medger dock att känsliga personuppgifter får behandlas i denna statistik enligt bestämmelser i förordningen om den officiella statistiken, men användningen är specifikt reglerad för varje statistikområde som ingår i den officiella statistiken.

Kort kan sägas att SCB för att behandla sådana uppgifter i framställningen av officiell statistik behöver ett beslut från regeringen eller en EU-förordning.

För både jämlikhetsdata och diskriminering krävs delvis uppgifter som inte finns i administrativa register. I urvalsundersökningar finns begränsningar som rör urvalsstorlek, uppgiftslämnarbörda och resurser.

Vad görs idag?

- Pilotstudie (BRÅ) – diskrimineringsgrunderna i nationella trygghetsundersökningen (NTU)
Uppdrag att undersöka möjligheterna att inkludera diskrimineringsgrunderna NTU. Bedömer att det, ur ett metodperspektiv, finns goda möjligheter att inkludera alla diskrimineringsgrunder utom etnicitet då det saknas ett etablerat sätt för att mäta etnicitet i Sverige. Myndigheten saknar dock rättsligt stöd för att diskrimineringsgrunderna i dagsläget.
- AKU – mäter diskriminering inom arbetslivet (krav från Eurostat).
- Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning – undersökning baserad på AKU-urvalet

med fokus på personer med funktionsnedsättning, där diskriminering ingår vissa år.

- Undersökningarna av levnadsförhållanden (SILC) – ESTAT har i år har ett antal frågor rörande diskriminering i fördjupningsmodulen "access to services". Finns även förslag på fördjupningsmodulen Mental health 2027 (med inslag av diskrimineringsvariabler).
- PIF – registervariabel som är under utveckling av SCB som grundar sig på insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning.
- Jämställdhetsstatistik – beskriver skillnader mellan kvinnor och män i olika frågor med fokus på att utveckla den intersektionella analysen.
- Integrationsstatistik – beskriver, i delar på låg regional nivå, skillnader baserat på utländsk bakgrund.
- Barnstatistik – beskriver situationen för barn, utifrån barnperspektivet.

Eurostat Task Force – Equality data

Eurostat har initierat en Task Force med tre arbetsgrupper som ska arbeta med jämlikhetsdata och diskriminering, sammanställa erfarenheter och ge förslag och rekommendationer. Det blir avrapportering 2026, troligen delrapportering tidigare än så.

Kommentarer och synpunkter från ledamöterna

Arvid Lindén: Jag arbetar med frågor kring krisberedskap och funktionshinderperspektiv. Funktionshinderrörelsen är inte förtjusta i begreppet "sårbara grupper" som ofta dyker upp i olika sammanhang som rör t.ex. beredskapsplaner etc.

Håkan Nyman: Berör även andra politikområden. Har man dialog med exempelvis Diskrimineringsombudsmannen? Tryck från flera politikområden ger starkare signaler.

Svar: Diskrimineringsombudsmannen är involverade som referensgrupp i definitionsarbete.

SCB: Arbete pågår – det är komplexa frågor som tar tid, regeringsuppdrag är ett sätt att komma framåt. När Eurostat prioriterar frågan får vi draghjälp, och kan ta del av goda exempel. När ESTAT säger att vi ska mäta något så kan vi göra det.

Håkan Nyman: vi har under lång tid fått frågor från FN om fram för allt samers situation. Etnicitet – IFAU har haft ett undantag för att kunna titta på det.

SCB: Eurostat:s Task Force är en tydlig signal, och ett uppdrag från EU-kommissionen. Det ger draghjälp, och förhoppningsvis kommer delrapporter. SCB informerar användarrådet när detta sker.

5. Användning av månadsdata i statistiken

*Elisabet Zander, Susanne Gullberg Brännström, Sofia Löfgren
och Johan Lindberg, SCB*

Presentation av hur SCB arbetar med månadsdata i statistiken, med fokus på data från arbetsgivardeklaration på individnivå (AGI). Susanne Gullberg Brännström inledde med att berätta om hur AGI-data används internt på SCB. Därefter redogjorde Elisabet Zander för hur AGI används i den nya statistikprodukten Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). Avslutningsvis redovisade Johan Lindberg för hur planerna ser ut för att redovisa inkomststatistik på månadsbasis, där AGI är en viktig komponent.

AGI levereras från Skatteverket till SCB en gång per månad. Interna register finns från 201901 avseende månad, kvartal och år. Rättningar inkommer under aktuellt år samt efterföljande år.

En preliminär månadsfil skapas t+2 (dvs. ordinarie månad samt en rättningsomgång har inkommit).

En definitiv månadsfil skapas i september efterföljande år (för att täcka årsstatistikens behov) i detta steg skapas samtliga definitiva versioner.

Data från AGI används bland annat till statistik, vid granskning samt som källa vid urvalsdragning.

I BAS är syftet att beskriva arbetsmarknadsläget och utveckling över tid på den svenska arbetsmarknaden. Statistiken redovisas för månad, kvartal och år. Statistiken (och registren) finns i tre olika varianter – preliminära resp. slutliga månadsuppgifter samt årsuppgifter.

Skillnader mellan preliminära och slutliga BAS är bland annat att fler datakällor används till slutliga statistiken samt att dessa källor har uppdaterats med mer information.

Inkomststatistiken är årlig statistik som publiceras 13 månader efter referensårets slut. En vanligt förekommande invändning är statistikens långa eftersläpning och därmed bristande aktualitet.

Tillgången till AGI och övriga data på månadsbasis avseende olika typer av transfereringar möjliggör redovisning av månatlig inkomststatistik. SCB arbetar för att på några års sikt ha löpande redovisning av preliminär och slutlig månadsstatistik avseende bland annat disponibel inkomst. På kort sikt är planen att publicera en rapport till hösten som dels belyser kvalitetsaspekter med statistik baserad på månadsdata, dels aktuella resultat baserade på tillgängliga data.

Kommentarer och synpunkter från ledamöterna

Linnea Källqvist: Finns det några planer på att utöka antalet variabler i BAS?

Svar: Nej, för tillfället finns inte några sådana planer.

Hur ser skillnaderna ut mellan BAS och AKU?

Svar: Det finns dokumentation på SCB:s webbplats där förhållandet mellan BAS och AKU är beskrivet, se följande länkar.

[Hur förhåller sig BAS till AKU och Arbetsförmedlingens statistik?](#)

[En numerisk beskrivning av relationen mellan BAS och AKU](#)

6. Regeringsuppdrag om funktionsnedsättning

Susanne Zander och Fredrik Scheffer, SCB

Susanne Zander och Fredrik Scheffer berättade om SCB:s arbete med regeringsuppdrag om personer med funktionsnedsättning.

Det finns ett stort behov av statistik avseende funktionsnedsättning. Statistiken behövs bland annat för uppföljning av funktionshinderspolitiken, jämställdhetspolitiken och barnkonventionen.

Uppdrag i fyra delar under åren 2021-2024:

- Utveckla statistiken i ULF, årliga tabellpaket.
- Utvärdera olika mått och föreslå mått för den officiella statistiken.
- Belysa skillnader mellan olika mått.
- Föreslå ett registerbaserat mått som kan användas som bakgrundsvariabel.

Det statistiska syftet är att kunna jämföra t.ex. levnadsförhållanden för en redovisningsgrupp som har funktionsnedsättning med övriga befolkningen, vilket görs med flera mått i olika undersökningar. Exempel på mått är:

- Nationell fråga i bl.a. ULF och AKU.
- Frågebatteriet Washington Group – Short Set (WG-SS), finns i ULF.
- Global Activity Limitation Instrument (GALI), implementeras i flera EU-reglerade undersökningar, bl.a. LFS (AKU) och SILC (ULF).

Olika mått ger dock olika resultat i olika undersökningar.

SCB har tagit fram förslag på ett registerbaserat mått, som komplement till urvalsundersökningarna. Måttet bygger på uppgifter om insatser relaterade till funktionsnedsättning, och kallas för PIF – Personer med Insatser relaterade till Funktionsnedsättning.

Några slutsatser från regeringsuppdragen:

- De mått som finns kan inte användas för att få exakt uppgift om andel personer med funktionsnedsättning i befolkningen, men fyller alla sitt statistiska syfte.
- Hur frågan ställs men också andra faktorer som till exempel frågeordning, urval och insamlingsmetod påverkar.
- Det föreslagna registerbaserade måttet kompletterar de andra och har delvis andra användningsområden.
- Syftet bör alltid styra val av mått.

Kommentarer och synpunkter från ledamöterna

Aurora Lewén: Vad är syftet med GALI?

Svar: Syftet är att fånga personer med hälso- och funktionsnedsättning. Frågorna har ett vidare perspektiv.

Håkan Nyman: Är måttet PIF helt klart? Önskemål om att lägga in detta mått i FASIT.

Svar: Måttet är föreslaget och det finns en preliminär version som inte är helt komplett.

Johanna Woltjer: Man kan vända sig till de expertgrupper som är knutna till de nationella programrådena för kunskapsstyrning. Det kanske kan vara av intresse för SCB att använda sig av för input i de fortsatta diskussionerna. Dessa grupper har återkommande möten.

Katarina Boye: Har nationella frågan använts tidigare och hur stor blir andelen med funktionsnedsättning?

Svar: Ja, den har använts i två år. Andelen hamnar på 11-14 procent i arbetsför ålder (i ULF, 16 år och uppåt). I ULF används olika definitioner i redovisningen – man kan välja i SSD.

Håkan Nyman: Hur har arbetet fungerat och hur ser framtiden ut?

Svar: Det gick att ta fram en nationell fråga trots olika viljor och ingångsvärden från olika intressenter. Frågekonstruktion är överordnat tidsserier, ”en bättre fråga är en bättre fråga”. Ords betydelser och verkligheten förändras, och då kan man behöva förändra en fråga.

Arvid Lindén: Det är bra om måttet kan vara stabilt ett tag.

7. Ny version av Barn-ULF

Helena Rudander och Thomas Helgeson, SCB

Presentation av den nya versionen av Barn-ULF som genomfördes första gången 2023 i ny design.

Undersökningen var tidigare kopplad till ULF – om urvalspersonen hade barn i åldern 12–18 år i hushållet ställdes frågor även till barnet (före 2015, barn 10-18 år). Detta ledde till partiellt bortfall i tre led – om urvalspersonen avböjde medverkan, urvalspersonen avböjde barnets medverkan, barnet själv avböjde medverkan. Urvalet var också mindre i ULF än nu, 10 000 personer. De sista gångerna Barn-ULF genomfördes på detta sätt blev resultatet endast omkring 600 observationer – ett litet material som ledde till kvalitetsproblem som föranledde den nya versionen.

Olika projekt ledde till en ny design: fr o m 2023 är Barn-ULF en egen undersökning, med barnet som urvalsperson. En nackdel är att vi inte längre har direkt koppling till svarsdata från föräldrarnas ULF-medverkan, men en del bakgrundsuppgifter för föräldrarna kan matchas på från register. Nu genomförs undersökningen vart tredje år.

Insamlingen genomfördes i huvudsak med webbenkät, men även telefonintervju (12 stycken) genomfördes, varav en indirekt. Webbenkät medger mycket större urval inom ramen för samma budget, 2023 ingick 30 200 barn i urvalet.

Lite olika metodik för olika åldrar. 12–14 år, missiv till förälder. 15–18 år missiv går direkt till barnet.

2023 hade vi drygt 11 200 svaranden vilket ger betydligt bättre precision i skattningarna än tidigare.

Det finns mycket resultat i SSD, och en rapport:

[Undersökningarna av barns levnadsförhållanden \(scb.se\)](https://www.scb.se/undersokningarna-av-barns-levnadsforhallanden)

Kommentarer och synpunkter från ledamöterna

Håkan Nyman: Bra att SCB lyckades få Barn-Ulf att överleva och till och med bli bättre. Kommer det att genomföras en bortfallsanalys?

Svar: SCB har börjat att kika på detta med metodstatistiker och ska först att titta på det partiella bortfallet. Längre fram kommer vi att titta på objektsbortfall.

Katarina Boye: Genomfördes det även förändringar i formuläret?

Svar: I stort sett samma formulär, några nya frågor har tillkommit, varav en om funktionsnedsättning. Vissa svarsalternativ har anpassats i och med att det nu är en webbenkät.

Håkan Nyman: Har ni gjort jämförelser med tidigare Barn-Ulf:ar?

Svar: Nej, inte än, återkommer med detta.

8. Externa ledamöter om statistikbehov, synpunkter, frågor, förslag

Aurora Lewén: Behövs ett fortsatt uppdrag för att arbeta med uppgifter om funktionsnedsättning, med tanke på juridiken och hantering av känsliga personuppgifter?

Svar: Statistikområdet Levnadsförhållanden har ett regelverk för detta, gäller dock inte Jämställdhetsstatistiken. SCB gjort en hemställan till regeringen rörande detta.

Håkan Nyman: Svårt att hitta rätt åldersindelningar i t.ex. SSD. Hur ser kopplingen ut till övrig statistik?

Svar: Vi tar gärna emot synpunkter på exempel på indelningar som saknas eller där det finns luckor i redovisningen.

Nasser Nuru Mahmud: Gå mer mot dynamiska tabeller där användaren själv kan kombinera data.

Peter Abrahamsson: Dock svårt att tillfredsställa alla olika typer av användare.

9. Avslutning

Mötet avslutas.

Nästa möte

Fredagen den 22 november, kl. 08:30-13:30 i SCB:s lokaler i Solna.